

Internationale energiespeler met Nederlandse wortels – Achtergrond

Shell levert op meerdere gebieden een belangrijke bijdrage aan de Nederlandse economie en samenleving; als werkgever, als investeerder in innovatie, als leverancier van zekere energie en als speler in de energietransitie. Royal Dutch Shell plc is een internationaal opererend energiebedrijf met het hoofdkantoor in Den Haag. Het concern is sinds 1890 geworteld in de Nederlandse maatschappij. Alle hoofdactiviteiten van Shell zijn terug te vinden in Nederland, met in totaal ruim 11.000 mensen die voor het concern werken. Met een aandeel van tien procent heeft Nederland een sterk aandeel in de wereldwijde rekrutering van Shell.

Aan de downstream-zijde zijn er de raffinaderij in Pernis en de chemie-installatie in Moerdijk, allebei mondiaal belangrijke spelers en top-performers. Shell is in Nederland marktleider transportbrandstoffen en biedt sinds meerdere jaren een mozaïek aan brandstoffen, waaronder milieuvriendelijke alternatieven zoals het op gas gebaseerde GTL en LNG (vloeibaar gas), vervangers voor diesel en stookolie.

Aan de upstream-zijde is Shell samen met partner ExxonMobil (50-50) via de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) verreweg de grootste gasproducent van Nederland.

In Rijswijk en Amsterdam staan twee grote onderzoekslaboratoria. Shell Technology Center Amsterdam (STCA) is één van de drie wereldwijde technologie "hubs" van Shell; dagelijks wordt er ruim \$1 miljoen in R&D geïnvesteerd.

Samen met partner NUON beheert Shell het eerste offshore windpark van Nederland voor de kust bij Egmond. Shell wil een voortrekkersrol spelen in de Nederlandse energietransitie.

Shell investeert jaarlijks honderden miljoenen euro's in Nederland, in 2014 was dit € 650 miljoen. In 2014 was het totaal aan betaalde vennootschapsbelasting, afgedragen royalties, geïnde BTW en accijnzen namens de overheid ongeveer \$ 8.6 miljard (waarvan \$4.5 miljard BTW- en accijnzen).

Wereldwijd is Shell 's "marktaandeel" in de olie- en gas productie rond de 2%.

Onze speerpunten zijn:

Energie transitie	p.1
Wind op Zee	p.2
Aardgas	p.3
"Betere regelgeving"/ Concurrentievermogen	p.4
Innovatie	p.4
Techniek en onderwijs	p.5

Energie Transitie

Nederland: Stuur op CO₂ reductie en versnel de energie transitie met als doel nieuwe economische activiteit.

Dit vereist een robuuste CO₂ prijs – zo'n € 20/t om uitstoot te verminderen en € 35/t om investeringsbeslissingen te sturen.

Creëer beleid dat faciliteert bij de optimale ontwikkeling van de belangrijkste eigen, Nederlandse energiebronnen (gas en offshore wind), opslag en integratie (elektriciteit-warmte, elektriciteit-gas). Financier de energie-transitie uit maximale ontwikkeling van de nationale gasvoorraden.

Deze aanpak is in lijn met het RLI rapport en het Energierapport (januari 2016). Een dergelijk systeem-brede (economie en energie) aanpak stimuleert innovatie om te komen tot de meest kosteneffectieve oplossingen.

Op korte termijn is uitvoering van de URGENDA uitspraak (het sluiten van kolencentrales) een belangrijke stap in de verlaging van de CO₂ uitstoot van de elektriciteitssector; vervang die capaciteit door renewables en gas.

Schonere elektriciteitsproductie is kritisch voor het bereiken van het EU 2030 doel van 40% CO₂ reductie. In deze sector moeten de emissies met 60% omlaag t.o.v. 1990. Reëel gezien kan dit alleen door de kolencapaciteit te

vervangen door een combinatie van renewables en gas. Echter, door de combinatie van lage kolen- en lage CO₂ prijs is er juist sprake van een opleving van het kolengebruik, zowel in Nederland als in EU.

Voor de langere termijn (2030-2050) is een acceleratie van de energietransitie met als doel nieuwe economische activiteiten essentieel. Hanteer daarbij een systeem brede aanpak¹ voor de lange termijn (2035-2050). Combineer renewables en aardgas als de meest optimale combinatie voor de komende decennia.

Introduceer met spoed een duidelijk, helder proces om wereldwijde uitvoering te geven aan het Parijs akkoord. De politiek moet leiden in het creëren van de robuuste CO₂ prijs voordat de industrie kan implementeren en investeren zonder haar eigen concurrentie positie te schaden.

Opties / instrumentarium voor de EU zijn onder andere het differentiëren van de Lineaire Reductie Factor (LRF) tussen elektriciteitsproductie (hoger dan 2.2%) en export afhankelijke industrie (lager dan 2.2%), het sneller verwijderen van ETS rechten en het verwijderen van CO₂ rechten uit de reserve in verhouding met de capaciteit van de nieuw geïnstalleerde renewables capaciteit. In het Verenigd Koninkrijk is sinds korte tijd een CO₂ bodemprijs van GBP 19 (ong. € 25/t) van kracht.

Rationalisatie van Carbon Leakage: Zolang er geen globale CO₂ prijs geldt, moeten “carbon leakage” gevoelige industrieën worden beschermd tegen “unlevel playing field” effecten door hen gratis rechten toe te kennen. Echter er is ruimte voor rationalisatie² van de vrije rechten. De “Carbon Leakage” lijst kan aanzienlijk gereduceerd worden door alleen op basis van **Trade intensiteit** te selecteren, in plaats van huidige combinatie van “trade” plus “emissie” intensiteit. Daarnaast kunnen de hoeveelheden worden aangepast op basis van **recente activiteiten niveaus** (niveau van 2 jaar geleden in plaats van historische data³); dit verhelpt tevens het probleem van over-allocatie (“windfall profits”) en onder-allocatie. Export gebaseerde industrieën zijn aan grotere risico’s blootgesteld dan de (energie intensieve) sectoren die niet of weinig exporteren, ongeacht de hoeveelheid CO₂ emissies / intensiteit. De power sector exporteert niet en is dus niet gevoelig voor Carbon Leakage.

Shell hanteert al jaren \$ 40/t CO₂ voor haar interne investeringsbeslissingen.

Wind op Zee

Ontwikkel het grootschalige potentieel van Wind op Zee voor zowel de Nederlandse economie als voor de energietransitie. Breng de kosten sneller omlaag door beleid te formuleren voor verdere uitrol van 5-10 GW in capaciteit voor de periode tot 2030. Stimuleer daarbij publiek-private samenwerking.

Wind op Zee is de potentiële nieuwe Nederlandse energiebron en kan een met aardgas vergelijkbare rol spelen in een CO₂ armer energiesysteem. De ruime beschikbaarheid van wind, de aanwezige ruimte, de nabije markt en geringe waterdiepte maken het Nederlandse deel van de Noordzee een uniek stuk onontgonnen wingebied voor energie, met een potentieel tot >50GW in de periode tot 2050. Daarbij gaat het om gebieden die ver uit het zicht van de kust liggen.

Opschalen en tenderen op grotere schaal is daarbij essentieel voor het behalen van een snellere kostenreductie (berekeningen geven aan dat er mogelijk tot 25% - bovenop de reeds afgesproken 40% reductie - te behalen is door industrialisatie / standaardisatie). Er liggen grote kansen voor Nederlandse banen en bedrijven, vooral de offshore industrie (Vlissingen, Rotterdam, Den Helder en Delfzijl).

De huidige Nederlandse wetgeving en tendersystematiek is internationaal succesvol in het stimuleren van kostenreductie. Maar er is nog geen beleid voor de periode vanaf 2020/23. Het is zeer wenselijk om snel beleid te formuleren voor het realiseren van dit potentieel. Er zijn belangrijke bottlenecks, met name bij de aansluiting van het net op zee en bij ruimtelijke ordeningsvraagstukken. Dit vereist een integrale aanpak en intensieve samenwerking tussen overheid en private partijen.

¹ Een “systeem brede” aanpak betekent dat er zowel naar energiebronnen als -gebruik wordt gekeken, inclusief de relatie met de economie en de staatsbegroting (“macro economisch geïntegreerd voor Nederland”?)

² Op dit moment zijn er nog zo’n 90 sectoren die aanspraak maken op carbon leakage rechten

³ Momenteel is 2008 peildatum voor productieniveaus 2013-2020.

Daarom moet er nu duidelijkheid voor post 2019 worden gecreëerd en bevelen wij aan:

- Formuleer een visie voor het realiseren van het potentieel van wind op de Noordzee vanaf 2020
- Maak het mogelijk om te bieden op een grotere combinatie van kavels. Bieden kan nu op 1 enkele of 2 gecombineerde kavels (elk 350MW); maak het mogelijk om op 3 of meer kavels te bieden, of introduceer een combinatie van tenderen op grote en kleine schaal. Dat versnelt kostenreductie door industrialisatie voordelen.
- Ga zo snel mogelijk door met de ruimtelijke ordeningsstappen voor het IJmuiden Ver gebied (met potentieel van 5 – 6 GW).
- Zet een publiek-private samenwerking op, gericht op grootschalige uitrol van wind op zee en een versnelde kostenreductie en innovatie.
- Voer stimulerend beleid voor het opslaan en omzetten in warmte en mobiliteit (inclusief conversie naar watersof) van door Wind op Zee opgewekte stroom.
- Werk samen met de landen rondom de Noordzee aan een gemeenschappelijke agenda om schaalvergroting en kostenreductie mogelijk te maken (interconnectoren, subsidiestromen, innovatie).

Aardgas

Creëer een mijnbouwklimaat dat maximale ontwikkeling en benutting van de nationale gasvoorraden - Groningen en kleine velden – toestaat binnen een algemeen aanvaard veilig productie kader, dat van tijd tot tijd herzien wordt en kan worden bijgesteld.

Bescherm Groningen productie op het niveau dat veilig winbaar is.

Geef partijen (MEZ, SodM, NAM) de ruimte en tijd om het Winningsplan 2017 gezamenlijk te positioneren. Bescherm op deze wijze zo'n € 100 miljard nationaal inkomen.

Er wordt voortgang gemaakt in "Groningen" op het gebied van herstel en veiligheid; NCG, CVW en NAM werken steeds beter samen. Nieuwe studieresultaten (onafhankelijk getoetst) wijzen uit dat het aardbevingsrisico naar beneden is bijgesteld en binnen aanvaardbare Nederlandse normen ligt – met een overzichtelijk programma voor versterking van huizen. Er moet echter nog veel gebeuren op de terreinen van versterking en schade-afhandeling. Het is cruciaal dat de NCG de steun krijgt van de Rijksoverheid, de Provincie, de Gemeentes en de Woningbouwcorporaties om huizenversterking en schade-afhandeling succesvol te implementeren.

Groningen heeft een onevenredig groot deel van de lasten gedragen van de gasproductie. Het NGC en hun programma moet de noden en zorgen van de Groningers adresseren en bijdragen aan een eerlijker verdeling van lasten en lusten dan tot nog toe het geval is geweest. Succes voor de NCG - en dus de financiering van zijn economische leefbaarheidsprogramma – is een noodzakelijke voorwaarde voor het herwinnen van draagvlak in Groningen.

Verdere productiebeperking levert marginale verbetering op in de veiligheidssituatie, maar kost veel. Overhaaste besluiten tot versneld verlagen van de productie van Groningen vernietigt potentieel zo'n € 100 miljard nationaal inkomen dat gepaard zal gaan met dure gas-importen en dus een verslechterde betalingsbalans. Hiermee dreigt ook de economische basis onder het Plan-Alders te worden weggehaald.

De nationale aardgasbaten kunnen worden aangewend voor noodzakelijke investeringen in de energietransitie, zoals in innovatie en R&D, offshore wind en andere hernieuwbare bronnen, alsmede integratie en opslag. NAM – met zijn rijke offshore en project ervaring - kan en wil een actieve rol spelen bij de energietransitie van Nederland.

"Betere regelgeving" / Concurrentievermogen

De Europese Commissie heeft "Better Regulations" tot een van hun hoofdpunten van hun agenda benoemd - met 1e Vice President Frans Timmermans in de leiding op dit onderwerp.

"Betere regelgeving" is fundamenteel in de verdediging van Nederlands wereldwijde concurrentie positie.

- Focus op compliance van de huidige regels in **alle** EU-lidstaten (luchtvervuiling komt ook van over de grenzen).
- Europese regelgeving: alleen na impact assessments en strikte implementatie: geen Hollandse koppen (IED, NEC, Reach) en vermijd conflicterende regelgeving met non-EU jurisdicties (USA). Onze Nederlandse multinationals concurreren direct met de Aziatische en Amerikaanse bedrijven, die vaak gunstigere regelgeving genieten.
- Combineer de drie BRZO toezichthouders I-SZW, Brandweer en Bevoegd Gezag onder één leiding. Momenteel moet de industrie met 3 verschillende toezichthouders werken die regelmatig afwijkende interpretaties/eisen hebben. Met 1 wet en 1 toezichthouder, wordt toezicht efficiënter en effectiever en verbetert de veiligheid.

Implementeer de EU Anti BEPS Directive⁴ in lijn met de G20/OECD consensus: De kernpunten van het Nederlandse fiscale stelsel staan internationaal onder grote druk. Nederland moet zich sterk maken voor het beschermen van het uitgebreide verdragennetwerk, de deelnemingsvrijstelling, de afwezigheid van bronheffingen op rente en royalty's, een goed werkende Belastingdienst en een efficiënte en integere geschillenbeslechting. Terecht onderschrijft Nederland de politieke consensus over de voorstellen van het G20/OECD BEPS⁵ project, maar gelijktijdig moeten we ervoor waken dat implementatie van deze voorstellen door de EU niet verder gaat dan deze consensus. Vooral de voorgestelde EU Richtlijn gaat veel verder dan de G20/OECD consensus (bijv. de CFC rule en switch over clause⁶), en dat ondermijnt de Nederlandse en EU 's internationale concurrentiepositie ten opzichte van andere economische machtsblokken, zoals de USA.

Tot op heden ontbreekt een impact-assessment voor deze EU voorstellen; Nederland- regering, Euro Parlementariërs, industrie – moeten uitdragen dat die noodzakelijk is. De voorgestelde EU Richtlijn tast de deelnemingsvrijstelling (repatriëring van dividenden) op een onacceptabele wijze aan, dat is voor de “Nederlandse” multinationals een zeer serieus probleem.

Schaf de dividendbelasting af: De dividendbelasting werkt marktverstrend en dat is nadelig voor de concurrentiepositie van Nederland als vestigingsland ten opzichte van andere landen. Voor zover de Nederlandse dividendbelasting in het buitenland niet verrekenbaar is, ontstaat er een dubbele heffing die de kosten van het Nederlandse aandeel – en dus van kapitaal - verhoogt. Dit is vooral een zorg in de verhouding tot het Verenigd Koninkrijk (de grootste kapitaalmarkt in Europa), dat zelf geen dividendbelasting heft en in verhouding tot andere landen in veel gevallen geen verrekening toestaat van buitenlandse bronbelasting op portfolio⁷ dividenden.

Buitenlandse joint ventures⁸ die een neutrale jurisdictie zoeken voor hun nieuwe hoofdkantoor mijden om deze redenen Nederland als locatie omdat dan in één keer alle buitenlandse winsten aan de dividendbelasting zouden worden onderworpen.

Afschaffing van de dividendbelasting vereenvoudigt het belastingstelsel en vermindert de administratieve lastendruk voor zowel belastingplichtigen als de belastingdienst.

Het Ministerie van Financiën (al in 2005 bij monde van de staatssecretaris), VNO-NCW, de SER, de politiek, het bedrijfsleven en de fiscale wetenschap hebben zich de afgelopen jaren al kritisch uitgelaten over de houdbaarheid van de dividendbelasting. In oktober 2015 noemde de staatssecretaris van Financiën aanpassingen in de dividendbelasting nog als een van de mogelijke maatregelen ter verbetering van het vestigingsklimaat waar de invoering van BEPS-maatregelen zou leiden tot ongewenste of onbedoelde lastenverzwaring. Ten slotte staat de dividendbelasting ook Europeesrechtelijk steeds meer onder druk.

Shell is al sinds 2011 transparant over zijn betalingen aan overheden, wereldwijd is onze effectieve belasting zo'n 48%. <http://www.shell.com/sustainability/transparency/revenues-for-governments.html>

Innovatie

Subsidieer de innovatie van hernieuwbare energie inclusief de demo-fase, niet de grootschalige toepassing. Het financieel ondersteunen van hernieuwbare energiebronnen is het meest effectief in de onderzoeks- en

⁴ Officiële benaming : Richtlijn van de Raad tot vaststelling van regels ter bestrijding van belastingontwikkelingspraktijken die de werking van de interne markt rechtstreeks schaden , “ Anti Tax Avoidance Directive”.

⁵ BEPS Base Erosion Profit Shifting

⁶ CFC (Controlled Foreign Company) Rule en “switch over clause” zijn maatregelen die onder omstandigheden een aanvullende belastingheffing in het land van de aandeelhouder veroorzaken over de winst van een buitenlandse deelneming (inclusief ontvangen dividend en winst op de vervreemding van de aandelen).

⁷ “Portfolio dividenden wordt gebruikt ter onderscheid van dividenden op deelnemingen (welke over het algemeen) zijn vrijgesteld van dividendbelasting als aan een aantal voorwaarden is voldaan, bijv. pakketen <5%.

⁸ Inclusief moeder bedrijven die door nieuwe fusies worden gevormd.

demonstratiefase. Bij grootschalige toepassing is een stabiel investeringsklimaat essentieel, en dienen de business-modellen niet afhankelijk te zijn van subsidies.

Stimuleer technologie neutrale innovatie en stel middelen beschikbaar voor

- **Mobiliteit:** Gas-To-Liquids, LNG en waterstof (H₂) zijn potentiële energie bronnen voor mobiliteit (stad, water/vrachtverkeer, personenvervoer). LNG voor transport is concurrerend zolang de verhogingen die vanaf 2014 voor LPG werden toegepast niet worden doorgevoerd. Het is essentieel dat deze belastingregel – die de verhoging neutraliseerd⁹ - wordt doorgezet post 2018 om deze ontwikkeling te steunen. Waterstof is te vergelijken met elektrisch (geen CO₂ uitstoot) en moet in de ontwikkelingsfase dezelfde behandeling krijgen als elektrisch vervoer.
- **Energie efficiency:** Stimuleer warmte krachtkoppeling en restwarmte projecten, bijvoorbeeld door financiële ondersteuning (revolverend fonds, hulp bij garantstelling).
- **Hybride warmtepompen.** Significante CO₂ reductie kan versneld worden bereikt door CV-ketels om te bouwen tot hybride systemen (warmte pomp met een HR CV ketel, er worden ~ 300-400.000 CV ketels/jr. vervangen). Voor de relatief grote 1920-1980 huizenvoorraad in Nederland is dit een kosteneffectieve CO₂ reductie methode.

Stimuleer innovatie in low carbon technologie en decarboniserings opties voor de industrie. Er is nog veel fundamenteel technologisch onderzoek naar decarbonisering nodig voor de industrie sectoren die afhankelijk zijn van hoge temperatuurwarmte. Op de kortere termijn valt hier nog winst te behalen door efficiency en koppeling aan restwarmte. Verwijder de beperkingen in het EU NER 400 programma (per project max. 15% van totale fonds, fonds bijdrage max. 50% van totale project kosten, heroverweeg de noodzaak voor lidstaten om de bijdrage te matchen).

Steun het ROAD project, steun studie en proefprojecten voor CCS in Nederland. De IEA en de IPCC beschouwen Carbon Capture and Storage (CCS, ondergrondse CO₂ opslag) als een van de meest kost effectieve manieren om grootschalig de CO₂ uitstoot te verminderen. Voor een effectief (tijdig) klimaatbeleid is CCS essentieel. Met zijn geologische structuur heeft Nederland in principe een goede positie om leidend te kunnen zijn in de ontwikkeling van deze technologie.

Techniek en Onderwijs

Een van Shell 's speerpunten is het Bèta-Onderwijs. Nederland heeft bèta-talent nodig om te concurreren. Het succesvolle Jet-Net initiatief wordt uitgebreid tot een publiek/private samenwerking (PPS) en dat heeft zichtbare, financiële steun en meerjarige commitment van EZ, OCW en SZW nodig. Shell is als voorzitter actief betrokken bij het tot stand brengen van deze PPS tussen Jet-Net.

Voor Nederland is het aantrekken en behouden van technisch goed geschoold personeel, met diverse achtergronden, een must. Shell is voorzitter van Jet-Net, het Jongeren en Technologie **Net**werk Nederland, een initiatief van Akzo Nobel, DSM, Philips, Shell en Unilever. Jet-Net opereert sinds 2002 succesvol op het snijvlak van onderwijs en bedrijfsleven om meer havo/vwo-leerlingen te motiveren voor een studie en carrière in de bèta en technologie. Jet-Net bedrijven gaan een directe samenwerking aan met een Jet-Net school: een gezamenlijk jaarprogramma met gastlessen en bedrijfsbezoeken, projectweken en andere enthousiasmerende samenwerkingen. De Jet-Net activiteiten en curriculum sluiten op elkaar aan en het principe is 20% luisteren, 80% doen.

⁹ LNG wordt voor transport in Nederland in principe volgens hetzelfde tarief als LPG belast, hetgeen niet in lijn is met andere lidstaten en niet onze voorkeur heeft. In 2012 werd besloten het tarief voor LPG te verhogen, hetgeen automatisch het tarief voor LNG zou hebben verhoogd. De verhoging voor LNG werd vanaf 2014 tegemoetgekomen door een teruggaaf ter waarde van de verhoging op LNG. Deze teruggaaf zou in 2018 aflopen.